

The Hidden Lights: Hanukkah in the teachings of Sfat Emet Introducing the Remedy Before the Calamity¹

אור הגנוז חנוכה

1. תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף יב/א
אמר רבי אלעזר אור שברא הקדוש ברוך הוא ביום ראשון אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו כיון שנסתכל הקדוש ברוך הוא בדור המבול ובדור הפלגה וראה שמעשיהם מקולקלים עמד וגנזו מהן שנאמר וימנע מרשעים אורם ולמי גנזו לצדיקים לעתיד לבא שנאמר וירא אלהים את האור כי טוב ואין טוב אלא צדיק שנאמר אמרו צדיק כי טוב כיון שראה אור שגנזו לצדיקים שמח שנאמר אור צדיקים ישמח

0. בראשית י"א פסקה ב'
רבי לוי בשם רבי נזירא אמר שלשים ושש שעות שמשה אותה האורה שתיים עשרה של ע"ש ושתיים עשרה של ליל שבת ושתיים עשרה של שבת כיון שחטא אדם הראשון בקש לגנזה, חלק כבוד לשבת שנאמר ויברך אלהים את יום השביעי ובמה בירכו באור

0. שפת אמת לחנוכה תרס"א
איתא ברוקח כי הל"ו נרות דחנוכה מול הל"ו שעות שהאיר אור הגנוז בששת ימי בראשית ע"ש. א"כ נראה שנה חנוכה הוא מאור הגנוז והוא מאיר בתוך החושך הגדול זהו שרמזו שמאיר מסוף העולם ועד סופו שאין העלם וסתר עומד נגד זה האור כי העולם נק' הטבע שהוא מעלים ומסתיר האור. אבל אור הראשון הי' מאיר בכל אלה ההסתרות וגנזו לצדיקים. וע"ז כתיב זרח בחושך אור לישרים. וכ' העם ההולכים בחושך ראו אור גדול. ואותו הדור בימי יון הרשעה הלכו בחושך כמ"ש חז"ל וחושך זה יון שהחשיכו עיניהם של ישראל. ומ"מ אותו הדור מסרו נפשם והלכו בעבודת השי"ת גם תוך החושך. לכן זכו שהאיר להם מאור הגנוז ונשאר הארה מזה האור לימים השפלים בכל שנה ושנה. וכל עובד ה' צריך לשמוח בימים הללו שיש בהם הארה מאור הגנוז בעבודת השי"ת שכן עיקר כוונת הרשעים הי' להשכיחנו תורת ה' וחוקיו ונרות חנוכה מביאים זכירה

הקדמת רפואה למכה - חלום פרעה

1. Pharaoh's dream, which is mentioned in the Torah, certainly hints at an inner matter... And it may be said that this is that the bad cows swallowed the good ones, "and it was not known [by the appearance of the still-skinny cows] that they had come [within them]" (*Bereishit* 41:21) - even though all of their inner vitality was good, but it was not apparent. And through the virtue of the righteous Yosef, this closed gate was opened, and

¹ (Translated by David Strauss; edited by Sarah Rudolph)

it became known that the main thing is the innerness... **And likewise, on every holy Shabbat, which is the aspect of Yosef, it also opens up, as above, for the weekdays are material labors, and Shabbat is the inner vitality of the weekdays. For in materiality, the weekdays prepare for Shabbat, but regarding innerness, only [Shabbat] opens the vitality of the weekdays. (Sefat Emet, Miketz 5633)**

חלום פרעה שנזכר בתורה ודאי מרמז לענין פנימי... ו"ל שזה שפרות הרעות בלעו הטובות ולא נודע כי באו כו'. אף שכל החיות שלהם הפנימיות שהוא טוב. אך שלא ניכר זה. וע"י מדת יוסף הצדיק נפתח זה השער הסגור ונתוודע כי העיקר. הפנימיות כנ"ל... וכן בכל שבת קודש שהוא בחי' יוסף ג"כ נפתח כנ"ל שימי החול הם מלאכות גשמיות. והשבת הוא חיות הפנימי של ימות החול. כי בגשמיות חול מכין לשבת. ובפנימיות רק פותח חיות ימות החול

2. The dream of Pharaoh, which is written in the Torah, and it is also written: "The dream is **one**" (*Bereishit* 41:26) - **it seems that we should learn from it about His service, that it should come from a place of unity and innerness.** That is to say, it hints that even the days of famine are only because of the concealment of the days of nature² in them, as it is written that the six days of creation will be closed and covered with husks and concealments, which are the days of famine, and from this the famine occurs. And this is what is said about Yosef: "And Yosef opened ... in them [and dispensed grain to Egypt]" (*Bereishit* 41:56) - "in them," specifically. **For holiness is found hidden in them, for whoever is able to open. And this is the aspect of Yosef. Also, the aspect of Shabbat, as it is written: "On the day of Shabbat it shall be opened" (*Yechezkel* 46:1).** That is, the connection of everything to the fundamental point. And it can be said that he is called Yosef because everything is only an addition (*tosefet*) to the main point, for he never forgot his nourishment from the main point. (*Sefat Emet, Miketz* 5632)

חלום פרעה שנא' בתורה וגם כתיב חלום אחד הוא. נראה שיש ללמוד ממנו לעבודתו ית' שהוא ממקום האחדות והפנימיות. ר"ל שמרמז כי גם ימי הרעב הוא רק ע"י הסתרת ימי הטבע בהם כמ"ש ששת ימי המעשה יהי' סגור כו' ומכוסה בקליפות והסתרות שהם ימי הרעב ומזה נעשה הרעב. וז"ש ביוסף ויפתח כו' אשר בהם. בהם

² Editor's note: It may be that the Hebrew word *teva* (nature) is an error and should have said *sova* (plenty), in contrast to famine, but we have not seen evidence for that other than context.

דייקא. שנמצאת הקדושה בהסתר בהם למי שיכול לפתוח. והוא בחי' יוסף גם בחי' שבת דכתיב ביום השבת יפתח. והיינו התקשרות הכל בנקודה העקריות. וי"ל שנקרא יוסף ע"ש שהכל רק תוספות על העיקר כי לעולם לא נשכח ממנו היניקה מהעיקר.

3. And what one must learn from this *parasha* is to prepare oneself on the good days, on which the holiness is revealed. To well establish the illuminations in the heart so they will be [present] on the bad days, when the holiness is concealed. As it is written: "On a day of good, be joyful (lit., 'in the good')" (*Kohelet* 7:14) - "be" meaning to establish the illumination in the person's body. "And on a day of adversity, see [now how to act later]" (*ibid.*). **Because before every trial, there is an illumination, how to learn about what will follow...** And so too, the entire exile is that innerness is concealed, clothed by the bad cows, to the point that the inner strength is forgotten, as above. And by keeping the covenant, as above, in every deed, one can find the illumination even in exile. (*Sefat Emet, Miketz* 5631, Shabbat Chanuka and Rosh Chodesh Tevet)

ומה שיש ללמוד מפרשה זו להכין לעצמו בימים הטובים שנתגלה הקדושה בהם. לקבוע ההארות בלב היטב כדי להיות על ימי הרע כשהקדושה נסתרת. וכמ"ש ביום טובה היה בטוב פי' ה' לקבוע ההארה בגוף האדם. וביום רעה ראה עתה איך להתנהג אח"כ. כי קודם כל נסיון יש הארה איך ללמוד על אח"כ... וגם כל הגלות הוא זה שנסתר הפנימיות בהתלבשות פרות הרעות כו' עד שנשכח כח הפנימי כנ"ל. וע"י שמירת הברית כנ"ל בכל מעשה. יכולין למצוא ההארה גם בגלות.

The Sefat Emet's perception raises a big question: Why must we live facing difficulty and challenge? Why does holiness serve as a harbinger of difficulties with which we will have to contend?

4. Ten famines came to the world. One during the days of Adam; one during the days of Lemekh; one during the days of Avraham; one during the days of Yitzchak; one during the days of Yaakov; one during the days of Eliyahu; one during the days of Elisha; one during the days of David; one during

the days when the judges judged; and one that is [still] progressing and coming to the world...

Rav Huna said in the name of Rabbi Shmuel: It would have been appropriate for the main manifestation of them to have been during the days of Shaul, and it was not appropriate for them to have been during the days of David. [But] because Shaul was an offshoot of a sycamore tree, and would have been unable to withstand it, the Holy One, blessed be He, transferred it and brought it to David, who is the offshoot of an olive tree, and [he] was able to withstand it...

Thus all of them did not come upon lowly people, but rather to mighty people, who were able to withstand it. (*Ruth Rabba* 1, 4)³

עשרה רעבון באו לעולם, אחד בימי אדם הראשון, אחד בימי למך, ואחד בימי אברהם, ואחד בימי יצחק, ואחד בימי יעקב, ואחד בימי אליהו, ואחד בימי אלישע, ואחד בימי דוד, ואחד בימי שפוט השופטים, ואחד שמתגלגל ובא לעולם... ר' הונא בשם רבי שמואל עיקר אוותנטייה שלהם היה ראוי לבא בימי שאול ולא היה ראוי לבא בימי דוד, ועל ידי שהיה שאול גרופית של שקמה ולא יכול לעמוד בו, גלגלו הקדוש ברוך הוא והביאו אצל דוד שהוא גרופית של זית והיה יכול לעמוד בו... כך כולם לא באו בבני אדם שפופין אלא בבני אדם גבורים שהיו יכולין לעמוד בהן.

5. "And there was famine in the land, besides the first famine [which was in the days of Avraham]" (*Bereishit* 26:1). This implies that the first famine was also still there. And this is in accordance with the *midrash* that ten famines came to the world, and all of them were in the days of great men. **For they are concealments that must be repaired in the lower realms.** Therefore, Avraham, our father, repaired the famine and opened the door to serve God with the aspect of love. And it is known that every quality has a concealment, for there is good love and bad love, for after the sin there are mixtures in everything. And so in every person, after every attainment there goes with it opposition and concealment. **But the Holy One, blessed be He, creates the remedy before the problem.** After the service of Avraham Avinu, of blessed memory, came the famine that was specifically designated to be rectified by the service of Avraham Avinu, of blessed memory. **And so it is forever.** (*Sefat Emet, Toldot* 5644)

ויהי רעב בארץ מלבד הרעב הראשון כו'. משמע שעדיין הי' גם הרעב הראשון.

והענין הוא עפ"י המדרש עשרה רעבון באו לעולם וכולן בימי אנשים גדולים כו'. כי

³ The *midrash* appears in expanded form in *Bereishit Rabba* 64, 2.

המה הסתרות שצריכין התחתונים לתקן אותם. ולכן אברהם אבינו תיקן הרעבון ופתח פתח לעבוד ה' בבחי' אהבה. וידוע שלכל מדה יש הסתר שיש אהבה טובה ואהבה רעה כי אחר החטא יש בכל דבר תערובות. וכן בפרט בכל אדם אחר כל ענין השגה הולך עמו התנגדות והסתר. **רק הקדוש ברוך הוא בורא רפואה קודם למכה.** ואחר עבודת אברהם אע"ה בא הרעבון שהי' מיוחד שיתוקן ע"י עבודת אע"ה. **וכן הוא לעולם.**

6. Therefore, a servant of God who complains when he sees various concealments in his service of God - it is not out of wisdom that he asks about this. For, on the contrary, the concealment came to him for his good, at the very time when he already has the power to fix it. (Ibid.)

לכן עובד ה' שמתרעם בראותו הסתרות שונות בעבודת ה'. לא מחכמה שאל ע"ז.
כי אדרבא לטובה בא לו ההסתר באותו הזמן שכבר יש לאל ידו לתקנו.

7. And this is the very matter that Chazal said, that the patriarchs chose exile. As it is written: "Their rock sold them" (Devarim 32:30). That is, they wished to leave this work to their descendants, to repair and clarify the glory of His kingdom, even in times of famine and exile.

זוה עצמו הענין שכ' חז"ל האבות בחרו הגלות. כמ"ש צורם מכרם כו'. פי' שרצו להשאיר עבודה זו בזרעם אחריהם לתקן ולברר כבוד מלכותו ית' גם בימי הרעבון והגלות.

The Sefat Emet here is referencing a midrash that is not easy to read:

8. Rabbi Chanina bar Pappa said: Avraham chose exile. From where is this derived? As it is stated: "If not because their rock sold them" (Devarim 23:20) - this is Avraham, as it is stated: "Look to the rock from which you were hewn" (Yeshayahu 51:1). "And the Lord gave them up" (Devarim 32:30) - that the Holy One, blessed be He, agreed with him. (Shemot Rabba 51, 7)⁴

⁴ A sharper formulation is found in Bereishit Rabba 44, 21. In the framework of this shiur, we will focus on the words brought by the Sefat Emet and not delve into explaining the midrashim.

ב"ה, לעילוי נשמת רנה ואלכסנדר באום תשפ"ו
יעל שמעוני ישיבת דרישה

א"ר חנינא בר פפא: אברהם בירר לו הגליות, ומנין? שנא' (דברים לב) "אם לא כי
צורם מכרם" – זה אברהם, שנאמר (ישעיה נא) "הביטו אל צור חוצבתם", "וה'
הסגירם" – שהסכים הקדוש ברוך הוא אחריו.

9. "Who performed miracles for our fathers in those days at this time": "הם בימים ההם" שגשגו נישים לאבותינו בימים ההם: "בזמן הזה

In the words of the blessing, "Who performed miracles for our fathers in those days at this time." For all the miracles that were performed for us were not by chance. And all of them were salvation and preparation for the generations. And it is stated that the days of Chanuka illuminate the days of Tevet, for they are dark days. And the Holy One, blessed be He, provided a remedy before the problem, and prepared for us these illuminations for salvation for the days to come. (*Sefat Emet*, Chanuka 5660)

בנוסח הברכה שעשה נסים בימים ההם בזמן הזה. כי כל הנסים שנעשו לנו לא היו
במקרה. וכולם ישועה והכנה לדורות. ואיתא כי ימי חנוכה מאירים לימי טבת שהימים
אלו הם חשוכים. והקב"ה מכין רפואה קודם למכה והזמין לנו אותן ההארות לישועה על
הימים הבאים.

10. And therefore, we must seek to receive illumination from these days so it can remain in the soul. And therefore we say: "Who performed miracles... at this time," because these miracles are especially needed in these days. (Ibid.)

ולכן צריך לבקש לקבל הארה מימים אלו להיות נשאר בנפש האדם. ולכן
אומרים שעשה נסים בזמן הזה. שנצרכים לאלה הנסים ביחוד בימים הללו.

11. And behold, three festivals in the year illuminate the whole year. But afterwards, when we descended into exile and the days of darkness multiplied, the Holy One, blessed be He, provided us with more festivals, Chanuka and Purim, to illuminate the days of darkness, as it is written: "Your wonders and Your thoughts are toward us" (*Tehillim* 40:6). (Ibid.)

והנה שלשה מועדות בשנה מאירים לכל השנה. אבל אח"כ כשירדנו בגלות ונתרבו ימי
החושך. הזמין לנו הקדוש ברוך הוא עוד מועדות חנוכה ופורים להאיר לנו לימי החושך
כדל' נפלאותיך ומחשבותיך אלינו.